УДК: 37.013 (575.2)

САНАРИПТЕШТИРҮҮ МУГАЛИМДИН КЕСИПТИК ӨНҮГҮҮСҮНҮН ФАКТОРУ КАТАРЫ

Ажыкулов С.М. – п.и.к., доцент
Башкаруунун автоматташтырылган
системалары кафедрасы ЖАМУ

Аннотация: *Санариптик билим берүү чөйрөсүнүн баалуулугу – ал окуучуларда XXI кылымдын коому тарабынан талап кылынган жана заманбап адамдын инсандык жана социалдык статусун аныктоочу көптөгөн эң маанилүү сапаттарды жана көндүмдөрдү калыптандырууга көмөктөшөт: маалыматтык активдүүлүк жана медиа сабаттуулугу, глобалдуу ойлонуу жөндөмү, үзгүлтүксүз билим алуу жана чыгармачылык көйгөйлөрдү чечүүгө жөндөмдүүлүк, командада иштөөгө каалоо, коммуникация жана профессионалдык мобилдүүлүк, жарандык аң-сезим жана укуктук этика тарбияланат.*

Негизги сөздөр: *маалыматтык технологиялар, техникалык прогресс, санариптештирүү, маалыматтык коом, мультимедиа, өз алдынча билим берүү.*

ЦИФРОВИЗАЦИЯ КАК ФАКТОР ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ

Ажыкулов С.М. – к.п.н., доцент кафедра
автоматических систем управления ЖАГУ

Аннотация: *Ценность цифровой образовательной среды в том, что она способствует формированию у обучающихся многих важнейших качеств и умений, востребованных обществом XXI века и определяющих личностный и социальный статус современного человека: информационная активность и медиаграмотность, умение мыслить глобально, способность к непрерывному образованию и решению творческих задач, готовность работать в команде, коммуникативность и профессиональная мобильность, воспитываются гражданское сознание и правовая этика.*

Ключевые слова: *информационные технологии, технический прогресс, цифровизация, информационное общество, мультимедиа, самообразование.*

DIGITALIZATION AS A FACTOR IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS

Azhykulov S.M. - Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor
Department of Automated Control Systems JASU

Annotation: *The value of the digital educational environment is that it contributes to the formation of many of the most important qualities and skills that are in demand by the society of the XXI century and determine the personal and social status of a modern person: information activity and media literacy, the ability to think globally, the ability to continue education and solve creative problems, the willingness to work in a team, communication skills and professional mobility, civil consciousness and legal ethics are brought up.*

Key words*: information technologies, technological progress, digitalization, information society, multimedia, self-education.*

Учурда Кыргызстанда санариптик экономиканы өнүктүрүү үчүн зарыл шарттарды түзүүгө багытталган бир катар демилгелер ишке ашырылууда, бул өз кезегинде өлкөнүн атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн, жарандардын жашоо сапатын жогорулатып, экономикалык өсүштү жана улуттук эгемендүүлүктү камсыз кылат. Маалыматтык коомду өнүктүрүү стратегиясы өзгөчө мааниге ээ. «Билим берүүнү өнүктүрүү» мамлекеттик программасын ишке ашыруунун алкагында «Кыргыз Республикасындагы заманбап

санариптик билим берүү чөйрөсү» артыкчылыктуу долбоору болуп саналат. Долбоор ар кандай курактагы жана социалдык статустагы жарандарга заманбап маалыматтык технологияларды колдонуу менен сапаттуу билим алуу мүмкүнчүлүгүн түзүүгө багытталган.

Профессионалдык чөйрөдө да, күнүмдүк турмушта да адамдын жашоосун камсыздаган техникалык жана маалыматтык каражаттар жашоонун ажырагыс бөлүгү болуп калды. Азыркы коомдун маалыматташтыруу процесси окутуунун технологияларынын мазмунуна оңдоолорду киргизүү менен байланышкан педагогикадагы олуттуу өзгөрүүлөр менен коштолууда. Азыркы учурда заманбап техникалык мүмкүнчүлүктөргө адекваттуу болуп, адамдын маалыматтык коомго гармониялуу киришине көмөктөшүүсү керек. Заманбап маалыматтык технологияларды колдонуу окутуунун натыйжалуу ыкмаларын иштеп чыгуунун жана окутуунун усулдарын өркүндөтүүнүн зарыл шарты болуп саналат. Бул процессте маалыматтык технологиялар өзгөчө орунгв ээ, анткени аларды колдонуу окуучулардын окууга болгон мотивациясын жогорулатууга, окуу убактысын үнөмдөөгө жардам берет, ал эми интерактивдүүлүк жана визуалдуулук окуу материалын жакшыраак көрсөтүүгө, түшүнүүгө жана өздөштүрүүсүнө шарт түзөт. Сабактагы маалыматтык технологиялардын негизги педагогикалык максаттары: • окуучунун инсандыгын өнүктүрүү, анын ичинде: чыгармачылык, конструктивдүү-издөө ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү, баарлашуу жөндөмүн өнүктүрүү;
• татаал кырдаалдарда өзгөчө чечимдерди кабыл алуу жөндөмүн өнүктүрүү; • изилдөө көндүмдөрүн жогорулатуу.

Билим берүү процессинде маалыматтык технологияларды колдонуунун багыттары ар түрдүү максаттар үчүн педагогикалык программалык камсыздоону иштеп чыгуу гана эмес: окутуу, диагностикалоо, контролдоо, моделдөө, симуляторлор, оюндар, ошондой эле окуу веб-сайттарын өнүктүрүү, усулдук жана дидактикалык программаларды иштеп чыгуу. материалдар, реалдуу объекттерди башкаруу (окутуучу боттор), виртуалдык моделдер менен компьютердик эксперименттерди уюштуруу жана өткөрүү жана башкалар.

Маалыматтык технологияларды колдонууда инсандын бардык мүмкүнчүлүктөрүн – когнитивдик, моралдык, адеп-ахлактык, чыгармачыл, коммуникативдик жана эстетикалык мүмкүнчүлүктөрүн ишке ашырууга умтулуу зарыл. Азыркы учурда эң кеңири колдонулганы бул мультимедиялык каражаттарды колдонуу менен интеграцияланган сабактар. Билим берүү презентациялары окутуунун ажырагыс бөлүгүнө айланууда, бирок бул IT-колдонмонун эң жөнөкөй мисалы. Акыркы мезгилде мугалимдер белгилүү бир предметтик чөйрөнү тигил же бул даражада чагылдырган автордук педагогикалык программалык камсыздоону түзүп, ишке киргизип, аны изилдөөнүн технологиясы ишке ашырылып, окуу-тарбия иштеринин ар кандай түрлөрүн ишке ашырууга шарттар түзүлгөн. Бул потенциалдар жетишээрлик жогорку деңгээлде ишке ашырылышы үчүн маалыматтык билим берүү технологияларын (мындан ары МКТ - компетенция) билим чөйрөсүндө педагогикалык компетенттүүлүк керек.

Ошентип, профессионалдык ишмердүүлүгүндө МКТны колдонгон мугалим МКТ компетенттүү болушу керек. Мугалимдин МКТ компетенттүүлүгү үч компонентти камтыйт: 1. Жалпы колдонуучу компонент; 2. Жалпы педагогикалык компонент;
3. Предметтик-педагогикалык компонент. Келгиле, бул компоненттердин ар бирине кыскача токтололу.

Жалпы колдонуучу МКТ компетентүүлүгүнө колдонуучунун көндүмдөрү кирет, анын ичинде видеофотографияны колдонуу, заматта кабарлашуу системаларын колдонуу жөндөмү, МКТны колдонуунун этикалык жана укуктук нормаларын сактоо менен Интернетте жана маалымат базасын издөө көндүмдөрү.

Жалпы педагогикалык МКТ компетенттүүлүгү окутуунун ыкмаларын жана билим берүүнүн мазмунун терең реструктуризациялоо менен байланышкан: билим берүү ишинин

ар кандай формалары үчүн маалыматтык технологияларды колдонуу; жеке, топтук, жамааттык; МКТнын мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен долбоордук иш-чараларды пландаштыруу; жеткиликтүү интернет ресурстарын пайдалануу; интерактивдүү моделдерди, виртуалдык лабораторияларды колдонуу; үй тапшырмаларын даярдоодо алыскы ресурстарды колдонуу; электрондук түрдө тапшырмаларды жана тесттерди даярдоо жана студенттерди окуу процессине активдүү катышууга тартуу (ИСде). Заманбап коммуникация каражаттарын колдонуу менен студенттерди окуу процессине активдүү катышууга тартуу мугалимдин маанилүү милдети болуп саналат: e-mail, forum, Skype, AVN порталдары, Kelbil, ZOOM, Jitsi Meet, Kahoot, Bandicam, Whatsapp, telegram жана башка платформалар аркылуу жана башкалар.

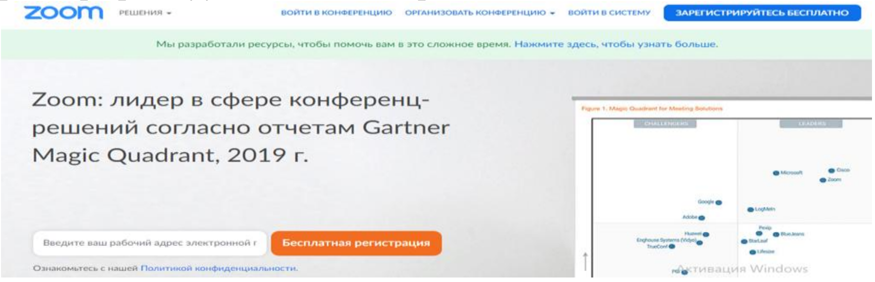

Электрондук курстар үчүн ресурстар (электрондук курстар)

- Moodle
- Open Edx
- Canvas
- Google Classroom

Онлайн курс ресурстары

- Stepic
- Eduardo
- Teachbase
- DreamStudy
- GetCourse
- OpenProfession

COVID-19 учурунда акысыз онлайн курстары.Ачык билим берүү-www.opened.ru(504 курс)
• www.geekbrains.ru
• Coursera.org
• Netology - www.netology.ru
• Enano - www.edunano.ru
• Онлайн билим берүүнү өнүктүрүү фонду - www.eldf.ru (102 курс)
• www.openprofession.ru
• www.lektorium.tv (5000+ видеолекция, 100 курс)
• Университеттин ачык лекциялык залы 2035 - www.lectoriy.2035.university
• Москва мамлекеттик университети - www.distant.msu.ru
Arzamas - www.arzamas.academy
Panopto лекцияларды жаздыруу платформасы https://www.panopto.com/panopto-for-education/

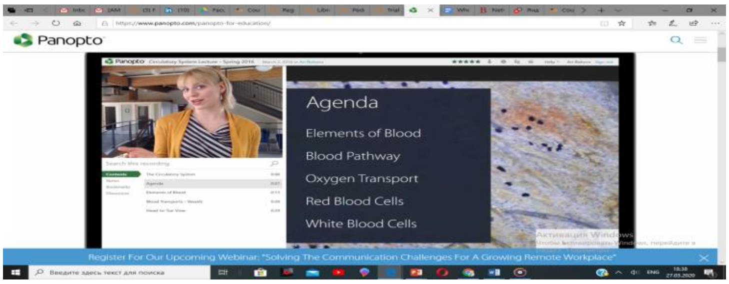

Предметтик-педагогикалык МКТ компетенттүүлүгү иш чөйрөсүнө туура келет жана төмөнкүчө аныкталат: мугалим дидактикалык материалдарды жана жумушчу документтерди өз алдынча даярдоонун алдыңкы ыкмаларына ээ болушу керек, бул билим берүү процессинде МКТ каражаттарын комплекстүү колдонууну пландаштырууга жана уюштурууга мүмкүндүк берет. Ошентип, берилген стандартта мугалимдин МКТ компетенциясына коюлган талаптарды шарттуу түрдө эки деңгээлге – технологиялык жана методикалык деп бөлүүгө болот. Биринчиси, колдонуучуга маалыматтык технологияларга ээ болуу камсыздалган позицияларды камтышы керек. Талаптардын экинчи деңгээли – методикалык – окуучулар менен окуу-тарбия иштеринде МКТны колдонуунун усулдары боюнча мугалимдин билимин камтыйт.

Мугалимдин кесиптик МКТ компетенттүүлүгүнө жетишүү үчүн оптималдуу модель төмөнкү факторлордун жыйындысы менен камсыз кылынат:

- жарактуу мамлекеттик билим берүү стандартынын болушу (билим берүүнүн каалаган деңгээли); - жетиштүү технологиялык базанын болушу (Мамлекеттик стандарттын талабы): кең тилкелүү интернет-канал, мобилдик компьютерге туруктуу жетүү, ЖОЖдо орнотулган маалыматтык чөйрөнүн (МС) инструменталдык комплекти; - СЭСти иш жүзүндө ишке ашыруу үчүн мугалимдин муктаждыгынын болушу жана билим берүү уюмунун администрациясынын орнотулушу, ИСде билим берүү уюмунун кызматкерлеринин иши жөнүндө жергиликтүү ченемдик актылардын кабыл алынышы;
- билим берүү мекемесинин ИСде анын ишмердүүлүгүнө эксперттик баа берүү аркылуу сертификаттоо менен квалификацияны жогорулатуу системасында педагогдун негизги МКТ компетенциясын баштапкы өздөштүрүү - МКТ компетенциясынын чөйрөсүндө мугалимдин өз алдынча билим алуусу.

Сабак окутууну уюштуруунун негизги формасы катары, узакка созулган дидактикалык жана методикалык изденүүлөрдүн натыйжалары бириге турган, предметтердин жолуккан жери, анын натыйжасында алардын ар бири өзгөрүп, жаңы нерсеге ээ болот. Маалыматтык-билим берүү чөйрөсүндө сабактар (класстар) өзүнө мүнөздүү өзгөчөлүктөргө ээ болот: мугалимдин сабактагы позициясы өзгөрөт, окуу-тарбия процесси индивидуалдашат, ага байланыштуу окуучулардын таанып билүү активдүүлүгү активдешет, ар кандай формаларды айкалыштыруу мүмкүнчүлүгү пайда болот. Билим берүү уюмунун алкагындагы когнитивдик ишмердүүлүк, сабактын илимий деңгээлин жогорулатуу максатында билимдин ар кандай чөйрөлөрүндөгү мугалимдер менен адистердин биргелешкен интерактивдүү иш-аракети, ошондой эле студенттердин алыскы топторунун ортосунда билим берүү диалогу, маалымат базаларын пайдалануу жана аралыктан кирүү мүмкүнчүлүгү бар лабораториялык комплекстер. Мунун баары мугалимден МКТнын жогорку деңгээлде болушун талап кылат жана илгерилеген илимий-техникалык өнүгүү аны бул багытта дайыма өркүндөтүүгө үндөйт.

Колдонулган адабияттар:

1. Богдановская И.М., Заиченко Т.П., Долбоор Ю.Л. «Педагогика жана психологиядагы маалыматтык технологиялар: ЖОЖдор үчүн окуу куралы. Үчүнчү муундагы стандарт. - СПб .: Питер, 2015 .-- 304с.
2. Иванова Е.О. «Информациялык коомдо окутуу теориясы / Э.О. Иванова, И.М. Осмоловская. - М .: Билим, 2011 .-- 190-ж.
3. Стариченко Б.Е. «Мугалимдин кесиптик стандарты жана МКТ компетенттүүлүгү» // Россиядагы педагогикалык билим берүү, 2015, №7, 6-15-б.
4. http://iacis.ru/pressroom/news/sovet_mpa_sng/informatsiya_o_deyatelnosti_mezhparlamentskoy_assamblei_gosudarstv_uchastnikov_sng_v_2013_godu /
5. http: //iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf